

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
(МОЗ України)

вул. М. Грушевського, 7, м. Київ, 01601, тел. (044) 253-61-94, E-mail: moz@moz.gov.ua,
web: http://www.moz.gov.ua, код ЄДРПОУ 00012925

27.10.2015 № 08.01-47/84048

На № _____ від _____

**Ректорам вищих навчальних
закладів та закладів післядипломної
освіти МОЗ України**

Міністерство охорони здоров'я України на виконання пунктів 2.4 та 2.5 Рішення Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Реалізація Закону України «Про вищу освіту» у вищій медичній та фармацевтичній освіті України» (лист МОЗ України від 07.07.2015 № 08.01-47/21324) надсилає підготовлені фахівцями Національної медичної академії післядипломної освіти імені П.Л. Шупика інструктивні матеріали щодо оформлення та аналітичного супроводження електронного навчального видання, яке подається на отримання рекомендацій МОЗ України щодо його видання, відповідно до методичних рекомендацій «Підготовка електронних видань, дидактичних демонстраційних матеріалів, електронних навчальних посібників та підручників у вищих медичних навчальних закладах», затверджених МОЗ України та надісланих для впровадження з листом від 18.09.2015 № 23-01-9/443).

Зазначені матеріали рекомендуємо використовувати під час підготовки навчально-методичної літератури.

Додаток: на 6 арк. в 1 прим.

**Начальник Управління роботи
з персоналом та внутрішньої безпеки**

С. Григоровська

Інструктивні матеріали щодо оформлення та аналітичного супроводження електронного навчального видання, яке подається на отримання рекомендацій МОЗ України щодо його видання

Пояснювальна записка

Враховуючи, що з розвитком нових технологій з'являються електронні освітні матеріали, які не можуть бути однозначно віднесені до певних типів, основними критеріями при експертизі таких матеріалів є форма їх подання та потенціал для залучення того, хто навчається в активне навчання. Так, наприклад, відеотрансляція може розглядатися як освітній захід, але може як електронний навчальний матеріал, якщо в неї будуть включені відповідні інструменти оцінки знань.

За класифікацією ДСТУ 7157:2010 виділяють:

- електронний аналог друкованого видання (відтворює відповідне друковане видання);

- самостійне електронне видання (не має друкованих аналогів).

УВАГА! Електронний аналог друкованого видання - не є окремим виданням, це електронна версія існуючого варіанту. Перевід друкованого видання в електронний вигляд через введення системи полегшення навігації та введення інтерактивних елементів або відео без зміни контенту, не може вважатися новим виданням! Якщо у поданого до Кабінету електронного освітнього видання буде виявлено друкований аналог, то ця проблема буде розглядатися як само плагіат (авто плагіат) з відповідними санкціями.

Основна частина

При поданні самостійного (такого, що не має друкованого аналогу) електронного навчального видання (далі – Матеріал) на отримання рекомендацій МОЗ України щодо його видання повинні бути представлені такі складові/документи:

1. У випадку розміщення Матеріалу на компакт-диску:
 - сам компакт-диск з оформленою етикеткою;
 - зовнішнє (первинне та вторинне) пакування (вимоги до оформлення та приклади наведені у ДСТУ 7157:2010 «Інформація та документація. Видання електронні. Основні види та вихідні відомості»).
2. У випадку розміщення Матеріалу в Інтернеті (при відсутності твердого носія) – вимоги зазначені у додатку 6.
3. Клопотання про розгляд електронного навчального видання (додаток 1).
4. Аналітична довідка (додаток 2).
5. Інформаційні («паспортні») дані (додаток 3).
6. Експертний висновок вищого навчального закладу МОЗ України (далі – ВНЗ) про відсутність плагіату¹.
7. Експертний висновок з оцінювання структури матеріалу (додаток 4).
8. Дві незалежних рецензії від фахівців відповідної галузі знань.

Електронне навчальне видання повинно містити такі розділи:

1. Титульна сторінка (екранна форма), яка може складатись із пов'язаних між собою кількох форм (додаток 5).
2. Сторінка (екранна форма) з інформаційними («паспортними») даними (додаток 3).
3. Інструкція для користувача.
4. Зміст.
5. Текстова частина.
6. Модуль контролю знань.

¹ УВАГА! Наявність друкованого аналогу електронного видання вважається самоплагіатом.

Вимоги до клопотання про розгляд електронного навчального видання

У листі-клопотанні зазначають:

- повну назву та вид навчального видання,
- автора (авторів),
- кому адресоване видання (цільова аудиторія),
- тип та правовий статус ВНЗ, його основні напрями діяльності,
- відповідність електронного видання навчальній програмі із зазначенням предмета чи курсу (дисципліни),
- реквізити протоколу засідання вченої ради ВНЗ, на якому розглядали Матеріал,
- відомості про авторів (прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, учене звання (за наявності), посада, контактні телефони).

Лист-клопотання завіряється відбитком печатки ВНЗ.

Аналітична довідка

Аналітична довідка оформлюється розробником Матеріалу, затверджується ректором або проректором з навчальної/наукової роботи ВНЗ. Вона має містити обов'язкове розкриття кожного з тематичних напрямів:

1. Освітні цілі і виконання освітніх потреб. Розробник повинен:

1.1) вказати освітні цілі, для яких був підготовлений Матеріал, а також вказати, яким чином це буде досягнуто. Необхідно навести докази проведення оцінки та визначення освітніх потреб і вказати, як саме вони будуть задоволені;

1.2) вказати очікувані освітні результати від вивчення Матеріалу. Результати повинні бути визначені із зазначенням знань, умінь, змін у ставленні та поведінці лікарів, а також впливу на клінічну практику або більш широкі професійні сфери, які можуть бути отримані в результаті вивчення Матеріалу;

1.3) чітко визначити і ясно позначити цільову аудиторію, для якої підходить Матеріал. Цільова аудиторія повинна бути описана із зазначенням спеціальності, у т. ч. стажу (категорії) лікаря (далі – Той, хто навчається);

1.4) явно зазначити відсутність друкованого видання як еквіваленту поданого Матеріалу.

2. Опис Матеріалу. Розробник повинен:

2.1) надати короткий опис Матеріалу;

2.2) гарантувати збереження персональних даних, підтвердити недоторканність приватного життя і те, що будь-яка інформація, надана Тими, хто навчається, буде використовуватися тільки для визначених раніше навчальних цілей;

2.3) ясно вказати ймовірну тривалість взаємодії Того, хто навчається, з Матеріалом у годинах для забезпечення виконання освітньої мети/цілей (методику розрахунку можна використовувати згідно з методичними рекомендаціями щодо структури, змісту та обсягів підручників і навчальних посібників для вищих навчальних закладів, що представлені у додатку 1 до наказу МОНУ № 588 від 27.06.2008 зі змінами, затвердженими Наказом МОН №11 від 10.01.2009 р. Примітка: Наказ втратив чинність, але методика є доцільною);

2.4) ясно вказати на відповідність Матеріалів етичним, правовим, медичним та юридичним вимогам. Де можливо, ця вказівка повинна містити інформовану згоду пацієнтів та інших учасників на включення їх даних до Матеріалу, підтвердження

забезпечення конфіденційності пацієнтів та інших учасників, відповідність етичним вимогам наукових досліджень, вимогам захисту даних і дотримання авторських прав. Розробник повинен надати гарантії того, що пацієнти не можуть бути ідентифіковані у використаних Матеріалах;

2.5) чітко вказати дату видання Матеріалу, будь-які суттєві зміни в його змісті (якщо Матеріал перевидається), і термін можливого використання;

2.6) чітко вказати технічні вимоги до використання Матеріалу (наприклад, сумісність з операційними системами), а також контакти технічної підтримки;

2.7) чітко зазначити відсутність рекламної інформації в Матеріалі;

2.8) дати повний опис реального або потенційного конфлікту інтересів особи (осіб), які беруть участь у підготовці змісту Матеріалу. Необхідно, щоб медичний фахівець, відповідальний за розробку Матеріалу, надав повну інформацію про реальний або потенційний конфлікт інтересів. Доходи, пов'язані з самим Матеріалом, при цьому не враховуються;

2.9) дати підтвердження того, що в електронних освітніх матеріалах було використане тільки ліцензійне програмне забезпечення або таке, що розповсюджується з «відкритим кодом»;

2.10) надати підтвердження перевірки якості матеріалів.

Додаток 3

Інформаційні («паспортні») дані

«Паспортні» дані електронного підручника/посібника повинні бути розміщені після титульної сторінки під рубрикою «Офіційні дані про електронне видання».

Сторінка «паспортних» даних повинна бути роздрукована, підписана авторами електронного видання і бути офіційно подана з усім пакетом документів.

Зміст інформаційних («паспортних») даних.

Детальна інформація про Розробника.

1. Розробник повинен представити короткий опис організації та всіх інших організацій, задіяних у виданні Матеріалу, з описом вкладу кожної з них. Не допускається включення до опису рекламної інформації за винятком логотипу Розробника.

2. Обов'язково повинні бути вказані не тільки автори, а й всі особи, задіяні у створенні Матеріалу.

3. Повинні бути оголошені всі джерела фінансових коштів, наданих для створення Матеріалу. Якщо особам, які брали участь у створенні Матеріалу, були надані освітні гранти або фінансова підтримка, повинні бути вказані їх джерела і природа.

Вихідні відомості електронного видання (згідно з ДСТУ 7157:2010 «Інформація та документація. Видання електронні. Основні види та вихідні відомості»).

УВАГА! Наведення додаткових відомостей про електронне видання (наприклад, вимоги до обладнання та програмного забезпечення) не обмежено.

Основними елементами вихідних відомостей електронного видання є:

- надзаголовкові дані;
- відомості про автора (авторів) та інших осіб, які брали участь у створенні електронного видання;
- назва;
- підзаголовкові дані;
- вихідні дані;
- випускні дані;
- класифікаційні індекси (УДК, ББК) й авторський знак;
- вид видання за цільовим призначенням;

- міжнародні стандартні номери: Міжнародний стандартний номер книги - ISBN, Міжнародний стандартний номер серіальних видань - ISSN;
- бібліографічний опис;
- анотація;
- знак охорони авторського права (©).

Надзаголовкові дані (відомості про серію та організацію, від імені чи за участі якої створено видання), ім'я автора (авторів), імена інших осіб, які брали участь у створенні електронного видання, назву, вихідні дані, УДК, ББК й авторський знак, ISBN, ISSN та знак охорони авторського права в електронному виданні подають за формою, визначеною згідно з ДСТУ 4861:2007 Інформація та документація. Видання. Вихідні відомості. – Чинний 2009.01.01. – К.: Держспоживстандарт України, 2009. – 45 с.

У *підзаголовкових даних* залежно від виду електронного видання зазначають:

- відомості, що пояснюють чи доповнюють назву;
- вид видання за характером інформації — згідно з ДСТУ 3017 (Видання. Основні види. Терміни та визначення : ДСТУ 3017-95. – Чинний від 1996-01-01. – К.: Держстандарт України, 1995. – 47 с. – (Національний стандарт України));
- періодичність;
- кількість томів багатотомного видання;
- порядковий номер тому (частини, номера, випуску);
- період оновлення та дату останнього оновлення (в оновлюваному електронному виданні);
- вид електронного носія;
- відомості про основне видання в окремо виданому додатку.

Випускні дані залежно від виду електронного видання містять такі відомості:

- види й кількість електронних носіїв та комплектність електронного видання;
- об'єм даних у мегабайтах (Мб);
- тривалість звукових і відеофрагментів у хвилинах;
- тираж;
- найменування (ім'я), місцезнаходження й електронну адресу, телефон (факс) виготовлювача тиражу електронного видання;
- серію, номер і дату видачі Свідоцтва про внесення видавця й виготовлювача електронного видання до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи (в неперіодичному електронному виданні).

Вид видання за цільовим призначенням визначають за ДСТУ 3017 (Видання. Основні види. Терміни та визначення : ДСТУ 3017-95. – Чинний від 1996-01-01. – К.: Держстандарт України, 1995. – 47 с. – (Національний стандарт України)).

Бібліографічний опис електронного видання наводять згідно з ДСТУ ГОСТ 7.1 (ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 Система стандартів з інформації, бібліотечної і видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання – Чинний 2004.01.01.– К.: Держспоживстандарт України, 2004. – 47 с.) та ДСТУ ГОСТ 7.80 (Бібліографічний запис. Заголовок. Загальні вимоги та правила складання (ГОСТ 7.1—2003, IDT) : ДСТУ ГОСТ 7.80:2007. — [Чинний від 04-01-2008]. — К.: Держспоживстандарт України, 2008. — 12 с. — (Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи; Національний стандарт України)).

Для оригінального електронного видання (окрім електронних версій методичних вказівок та рекомендацій) є обов'язковою наявність унікального міжнародного бібліографічного номеру ISBN (згідно Закону України "Про видавничу справу" (від 05.06.97 № 318/97-ВР) та Міжнародного стандарту ISO 2108:2005 "Інформація та документація. Міжнародна стандартна нумерація книг – ISBN"). Отримання номеру ISBN здійснюється відповідно до Інструкції про порядок надання міжнародного стандартного номера книги в Україні. Серіальні електронні видання мають отримувати міжнародний бібліографічний номер e-ISSN.

Оформлення бібліографічного посилання на електронне видання здійснюється відповідно до вимог національних стандартів.

Анотацію наводять згідно з ДСТУ ГОСТ 7.9 (ДСТУ ГОСТ 7.9:2009 Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Реферат і анотація. Загальні вимоги. – На заміну ГОСТ 7.9-95 (ИСО 214-76); Чинний 2009.12.01. – К.: Держспоживстандарт України, 2009).

В електронному виданні, що виходить іншими, крім української, мовами, всі вихідні відомості, крім імен автора (авторів) та інших осіб, які брали участь у створенні видання, повторюють у перекладі українською, зазначаючи мову тексту видання. Імена автора (авторів) та інших осіб, які брали участь у створенні електронного видання, подають у транслітераційній формі.

Додаток 4

Зміст експертного висновку

Оцінюючи Матеріал, рецензент пише експертний висновок, у якому зазначає відповіді на перелік напрямів:

- актуальність та доцільність втілення Матеріалу у навчальний процес ВНЗ, можливість досягнення освітніх цілей, для яких був підготовлений Матеріал;
- підтвердити цільову аудиторію (у т. ч. із зазначенням спеціальності та стажу/категорії лікаря), для якої підходить Матеріал;
- науково-методичну цінність та науковий рівень;
- повноту, послідовність, логічність викладення матеріалу, чіткість формулювань та висновків;
- рівень спеціального та літературного редагування текстової частини Матеріалу;
- відповідність структурним та технічним вимогам;
- підтвердити відповідність матеріалів етичним, правовим, медичним та юридичним вимогам наукових досліджень, вимогам захисту даних і дотримання авторських прав. Підтвердити неможливість ідентифікації пацієнтів у використаних матеріалах;
- підтвердити відсутність рекламної інформації в Матеріалі.

Додаток 5

Титульна сторінка (екранна форма)

На титульному екрані електронного видання розміщують:

- надзаголовкові дані - відомості про серію та організацію, від імені чи за участі якої створене електронне видання (за наявності);
- відомості про автора (авторів) та інших осіб, які брали участь у створенні електронного видання;
- назву;
- підзаголовкові дані (відомості, що пояснюють чи доповнюють назву; вид видання за характером інформації згідно з ДСТУ 3017; періодичність; кількість томів багатотомного видання; порядковий номер тому (частини, номера, випуску); період оновлення та дату останнього оновлення (в оновлюваному електронному виданні); вид електронного носія);
- ISBN, ISMN, ISSN;
- знак охорони авторського права;
- рік (дату) випуску.

**Вимоги до розміщення Матеріалу в Інтернеті
(при відсутності твердого носія)**

Основна вимога, що покладається на ВНЗ, який представляє Матеріал - забезпечити автентичність, цілісність і незмінність змісту та принципів представлення контенту, як то визначив автор (автори) Матеріалу.

Матеріал повинен бути розташований на офіційному веб-сайті ВНЗ. Подальші інтернет-посилання повинні бути саме на офіційний веб-сайт ВНЗ. Якщо Матеріал розташовується на інших ресурсах, то в цьому випадку повинна бути позначка, що сертифікований зміст розміщений за офіційною веб-адресою:

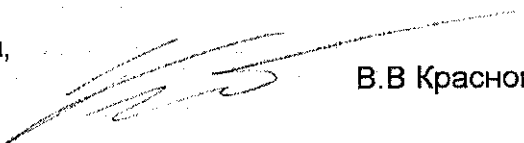
ВНЗ повинен прийняти всі дії, щоб забезпечити цілісність Матеріалу у інформаційно-телекомунікаційній системі закладу відповідно до Закону України від 05.07.1994 № 80/94-ВР «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» та вимог ISO/TR 18492:2005 «Забезпечення довготривалого збереження електронних документів» (Long-term preservation of electronic document-based information).

Зав. кафедрою
медичної інформатики
НМАПО імені П.Л. Шупика,
професор

О.П. Мінцер

Зав. проблемною
науково-дослідною лабораторією
з питань післядипломної підготовки
лікарів та провізорів
НМАПО імені П.Л. Шупика,
професор

В.В. Краснов